

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon
eswa@eswa.ee

Teie 26.04.2013

Meie .05.2013 nr 15.1-1/2450

Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajate haridusest

Lugupeetud Eike Käsi

Pöördusite meie poole ettepanekuga täpsustada sotsiaaltöötajate haridusnõudeid puudutavat seadusandlust, sealhulgas kehtestada põhimõte, et sotsiaaltöötajana võib töötada isik, kellel on sotsiaaltöö erialal omandatud kõrgharidus või kellel on samaväärsete õpingute läbimise kohta välismaal saadud kõrgharidustunnistus, mida tunnustab välisriigis omandatud kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 6 lõikes 3 nimetatud keskus Eesti Vabariigi haridusseaduse §-s 281 sätestatud korras.

Oma pöördumises viitate, et sotsiaalhoolekande seaduse paragrahv 2, mille kohaselt on sotsiaaltöötaja vastava ettevalmistusega kõrgharidusega isik, ei täpsusta, millises valdkonnas või õppesuunal omandatud kõrgharidus on nõutav, võimaldades seega kohalikel omavalitsustel võtta sotsiaaltöötajana tööle isikuid, kes ei ole suutelised pakkuma elanikele professionaalset hoolekandevalmistust abi.

Töite välja, et 2012. aastal Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni (ESTA) poolt läbi viidud uuringu andmetel puudus ligikaudu pooltel kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatel erialane haridus, sotsiaaltöö erialane kõrgharidus või magistrikraad oli kokku 51,4% töötajatest, ligikaudu viiendikul sotsiaaltöötajatest puudus igasugune kõrgharidus, rohkem kui kolmandikus valdadest ei olnud ühtegi erialase haridusega sotsiaaltöötajat.

ESTA mure hoolekandevalmistuse abi professionaalsuse pärast on mõistetav. Samas tuleb seadusloome hea tava kohaselt analüüsida, kas sekkumine seadusandlike piirangute kehtestamise näol on eesmärgipärane ehk lahendab probleemi ning proportsionaalne ehk sobiv ja mõõdukas.

Saame aru, et haridusnõuete täpsustamise eesmärgiks on tagada kvaliteetne hoolekandevalmistuse abi kohalikul tasandil. ESTA poolt läbi viidud uuringu raporti sissejuhatuses viidatakse ESTA eetikakomiteele esitatud juhtumitele, kus sotsiaaltöötajad toimusid ebaprofessionaalselt ja asjaolude uurimisel selgus, et töötajatel puudus erialane haridus. Paraku ei saa üksikute juhtumite alusel kindlalt väita, et eksisteerib üks-ühene põhjuslik seos ebapädevalt osutatud abi ja erialase ettevalmistuse puudumise vahel. Erialane väljaõpe

vähendab ametialaste vigade tõenäosust, kuid ei välista neid. Samamoodi ei taga erialane kõrgharidus alati seda, et spetsialist teeb oma tööd professionaalselt.

ESTA poolt soovitatud seadusandlik piirang välistab sotsiaaltöötajana tegutsemise sotsiaaltööl lähedasel erialal (nt kasvatusteadused, noorsootöö, sotsiaalpedagoogika, eripedagoogika, psühholoogia) kõrghariduse omandanud spetsialistidel, kes saades sotsiaaltöötajana tegutsemiseks vajalikud teadmised ja oskused sobilike täiendkoolituste raames, oleksid sisuliselt võimelised pakkuma sama professionaalset hoolekandelist abi kui sotsiaaltöö kõrgharidusega töötajad.

Sotsiaalministeerium viis 2011. aasta teisel poolel läbi kohalikes omavalitsusüksustes küsitluse, mis hõlmas kõiki 226 omavalitsust. Nimetatud uuringu andmetel omas sotsiaaltöö alast haridust 433 töötajat ehk ca 60% töötajatest. Spetsialiste, kellel on väljaõpe valdkonnas, mida võib pidada sotsiaaltööl lähedaseks erialaks oli 78 ehk ligi 11%. 720-st sotsiaaltöoga tegelevast töötajast on erinevatel täiendkoolitustel osalenud 416 ehk 58%. Siinjuures on oluline märkida, et küsitluse käigus koguti andmeid vaid 40-tunniste ja pikemate koolituste kohta. Lisaks tuli uuringu tulemustest välja, et täiendkoolitustel osalejate seas on proportsionaalselt rohkem neid töötajaid, kes on omandanud hariduse rohkem kui kümme aastat tagasi ja/või kellel puudub erialane haridus. See viitab töötajate püüdele kompenseerida erialase hariduse puudumist täiendkoolituste abil.

ESTA ettepaneku sisuks olev seadusandlik piirang vähendab sisuliselt professionaalseks tööks võimeliste spetsialistide arvu, kelle hulgast omavalitsus saaks värvata sobilikku töötajat. On võimalik, et sellise sekkumise tulemus on soovitud vastupidine - hoolekandelise abi osutamise kvaliteet hoopis langeb.

ESTA uuringust ei selgu kahjuks põhjust, miks omavalitsustes töötavad erialase haridusega spetsialistid. Kohalik omavalitsus saab ka praegu töötaja värbamisel eelistada sotsiaaltöö alase haridusega või sotsiaaltöötaja kutsetunnistusega töötajaid. Mõname, et omavalitsuste värbamisvalikuid võib mõjutada see, et seadus otseselt ei kohusta palkama sotsiaaltöö alase kõrgharidusega spetsialisti. Samas ei saa välistada ka muid põhjusi, näiteks omavalitsusjuhtide vähenenud teadlikkus erialase hariduse olulisusest sotsiaaltöö tulemuslikkuse seisukohalt, ebapiisavad rahalised vahendid kõrgema kvalifikatsiooniga spetsialistile väärilise palga maksmiseks, soovimatus vallandada olemasolevat töötajat, kel on sotsiaaltöökõiks sobilikud isikuomadused ja kogemused, kuid kellel puudub mingil põhjusel võimalus läbida vajalik täiendkoolitus. Osades omavalitsustes võib põhjuseks olla ka see, et kõrgharidusega spetsialist ei soovi tulla tööle hääbuva ääreala perspektiiviga piirkonda, kuigi omavalitsus oleks valmis teda palkama.

Ülalnimetatud probleemide korral tuleks kaaluda, kas taotletavat eesmärki - professionaalse abi tagamine kohalikul tasandil - on võimalik saavutada teiste meetmetega. Näiteks tõsta sotsiaaltöötajate ja omavalitsusjuhtide teadlikkust erialase ettevalmistuse vajalikkusest, toetada väiksemate omavalitsuste koostööd professionaalsete spetsialistide teenuse kasutamiseks, laiendada ilma erialase haridusega sotsiaaltöötajate võimalusi saada kvaliteetset täiendkoolitust jne.

Oleme juba alustanud lahenduste otsimisega eelpool nimetatud probleemidele. Nii on Sotsiaalministeerium Euroopa tõukefondide uueks perioodiks kavandanud mitmeid meetmeid, mis aitavad kaasa sotsiaalspetsialistide (sh KOV sotsiaaltöötajate) erialase kompetentsi kasvule, sh on planeeritud suurendada töötajate ligipääsu kvaliteetsele täiendkoolitusele ja supervisioonile.

Sotsiaaltöötajate kvalifikatsiooninõuete ja täiendkoolitussüsteemi korrastamine on kavandatud ühe tegevusena Sotsiaalministeeriumi arengukavas 2014-2017. Oleme kaalunud ühe alternatiivina seada sotsiaaltöötajana töötamise eelduseks kutsetunnistuse olemasolu, mis annab tööandjale kindluse töötaja sobivuse osas. Kuna valdava osa sotsiaaltöötajate tööandjaks on kohalikud omavalitsused, siis kaasame muudatuse ettepaneku arutamisse

kindlasti kohalike omavalitsuste esindajad. Sotsiaalministeeriumil on pooleli konsultatsioonid kohalike omavalitsustega seoses sotsiaalseadustiku loomise protsessi raames kavandatavate seadusandlike muudatustega, mille hulgas on kõneks ka sotsiaaltöötajate kvalifikatsiooninõuete teema. Loodame, et kõnelused toovad selgitust mittesobiva haridusega sotsiaaltöötajate palkamise põhjustele ning ühiselt leitakse ka optimaalsed lahendused. Loodame ESTA kui erialaorganisatsiooni pädevale toetusele selles protsessis.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Aleksander Ljudvig
Sotsiaalala asekantsler

Karin Kiis 626 9218
karin.kiis@sm.ee